

Высшая лига. 3 тур. Решения.

1. Даны натуральные числа a и b такие, что число $\frac{a+1}{b} + \frac{b+1}{a}$ является целым. Докажите, что наибольший общий делитель чисел a и b не превосходит $\sqrt{a+b}$.

Решение. $\frac{a+1}{b} + \frac{b+1}{a} = \frac{a^2 + b^2 + a + b}{ab}$.

Пусть $d = \text{НОД}(a, b)$. Тогда ab , a^2 и b^2 делятся на d^2 . Значит, $a+b$ делится на d^2 , откуда $a+b \geq d^2$ и $\sqrt{a+b} \geq d$.

2. Найдите все функции $f(x)$, ограниченные на каждом конечном интервале, для которых выполнено тождество $f(x) - \frac{1}{2}f\left(\frac{x}{2}\right) = x - x^2$.

Ответ. $f(x) = \frac{-8x^2}{7} + \frac{4x}{3}$.

Решение. 1) Пусть $f(x) = 8ax^2 + 4bx + 2c$, тогда $7ax^2 + 3x + c = x - x^2$, откуда $a = -1/7$, $b = 1/3$, $c = 0$.

2) Рассмотрим $f(x) = g(x) - \frac{8x^2}{7} + \frac{4x}{3}$. Тогда $g(x) - \frac{1}{2}g\left(\frac{x}{2}\right) = 0$, причем, $g(x)$ — ограниченная на каждом конечном интервале функция в силу ограниченности квадратного трехчлена. Докажем, что $g(x) = 0$. Пусть $g(a) = C \neq 0$. Тогда для каждого натурального n получим $g\left(\frac{a}{2^n}\right) = 2^n C$. Противоречие с ограниченностью g на интервале $(-a; a)$.

3. На плоскости нарисована сеть, образованная из правильных шестиугольников со стороной 1. Жук, двигаясь по линиям сети, прополз из узла A в узел B по кратчайшему пути, равному 100. Докажите, что половину своего пути он полз в одном направлении.

Решение. Занумеруем отрезки, по которым полз жук, по порядку. Рассмотрим одно из трех направлений отрезков сети — назовем его горизонтальным. Докажем, что номера всех горизонтальных отрезков пути имеют одну четность.

Пусть $a = AB$ и $b = CD$ — два последовательных горизонтальных отрезка на этом пути. Если отрезки a и b находятся в одном вертикальном ряду ячеек, то они проходят в противоположных направлениях, то путь можно было сократить, если вместо маршрута $AB \dots CD$ выбрать $A \dots D$ (кратчайшие пути из A в D и из B в C имеют одинаковую длину). Таким образом, отрезки a и b проходят в одном направлении и находятся на соседних вертикальных рядах ячеек. Тогда a и b должны иметь одну четность.

То же самое можно сказать и про отрезки других направлений: каждое направление содержит отрезки одной четности. Всего направлений 3, поэтому какое-то направление будет содержать все отрезки пути своей четности. По данному направлению жук будет ползти ровно половину пути.

4. Внутри выпуклого стоугольника выбрано k точек, $2 \leq k \leq 50$. Докажите, что можно отметить $2k$ вершин стоугольника так, чтобы все выбранные точки оказались внутри $2k$ -угольника с отмеченными вершинами.

Решение. Рассмотрим выпуклую оболочку $M = A_1 A_2 \dots A_n$ ($n \leq k$) выбранных точек. Выберем внутри M точку O , отличную от A_i . Обозначим за V_i точки пересечения лучей OA_i с границей стоугольника. Тогда M находится внутри выпуклой оболочки точек V_i . Выберем для каждой точки V_i сторону, ее содержащую. Выбранные стороны содержат не более $2n \leq 2k$ вершин. Добавим к ним произвольные вершины, чтобы их стало $2k$. Полученный многоугольник содержит выпуклую оболочку V_i , а значит, и все нужные точки.

5. Решите уравнение $5 + 4 \cos \frac{x-y}{2} + \cos(x-y) = 4\sqrt{4x-x^2} \cos^2 \frac{x-y}{2}$.

Ответ. $(2; \pi + 2 + 2\pi n)$, n — целое.

Решение.

6. В таблице из 2012 столбцов и 9 строк записаны натуральные числа от 1 до 2012. Каждое число встречается в таблице 9 раз. В каждом столбце числа различаются не более, чем на 3. Во всех столбцах посчитали сумму чисел и взяли самую маленькую из сумм. Какое наибольшее значение может принимать эта сумма?

Відповідь. 24.

Рішення. Розглянемо стовпці, в яких стоять одиниці. Крім одиниць в цих стовпцях можуть стояти тільки 2, 3 і 4. Якщо всі одиниці в одному стовпці — мінімальна сума дорівнює 9. Якщо всі одиниці розташовані в двох стовпцях, то в одному з них не менше 5 одиниць. Тоді мінімальна сума не перевищує $1 \cdot 5 + 4 \cdot 4 = 21$. Якщо одиниці розташовані в 4 стовпцях, то сума чисел в цих стовпцях дорівнює 90 і в одному з стовпців за принципом Діріхле сума не перевищує 22. Якщо всі одиниці розташовані в трьох стовпцях, то сума чисел в них не перевищує $1 \cdot 9 + 4 \cdot 9 + 3 \cdot 9 = 72$. Таким чином, мінімальна сума не перевищує 24. Приведемо приклад на 24: в трьох стовпцях знаходяться по 3 одиниці, трійки і четвірки, в двох стовпцях знаходяться тільки двійки і п'ятірки, інші стовпці складаються цілком з однакових чисел.

7. Дано трикутник $A_1A_2A_3$ і точка X , яка не лежить ні на одній з прямих, що містять сторони трикутника. Нехай l_i — пряма, що проходить через точку A_i перпендикулярно прямій XA_i , $i=1,2,3$. Нехай B_1 — точка перетину прямих l_2 і l_3 , B_2 — точка перетину прямих l_3 і l_1 , а точка B_3 — перетину прямих l_1 і l_2 , точки H_1, H_2, H_3 — це точки перетину висот трикутників $B_1A_2A_3, B_2A_3A_1, B_3A_1A_2$ відповідно. Довести, що трикутники $A_1A_2A_3$ і $H_1H_2H_3$ рівні.

Рішення. Ідея: $A_2H_1 \parallel XA_3$ і $A_2H_1 \parallel XA_3$. Таким чином, $XA_3H_1A_2$ — паралелограм. Нехай $\vec{XA}_1 = \vec{r}, \vec{XA}_2 = \vec{q}, \vec{XA}_3 = \vec{p}$. Тоді $A_2H_1 = \vec{p}, A_3H_1 = \vec{r}$.

Аналогічно показуємо, що $A_1H_2 = \vec{p}, A_3H_2 = \vec{q}, A_1H_3 = \vec{r}, A_2H_3 = \vec{q}$. Тоді $H_1H_2 = \vec{q} - \vec{r} = A_2A_1,$
 $H_2H_3 = \vec{r} - \vec{p} = A_3A_2,$
 $H_3H_1 = \vec{p} - \vec{q} = A_1A_3.$

Отже, випливає рівність трикутників.

8. На дошці написані числа від 1 до 2013. Грають двоє гравців. Кожен ходом можна взяти два числа і записати замість них їх різницю, суму або добуток. Після 2012 ходів залишається одне число.

Перший виграє, якщо отримане число ділиться на 2013, інакше ні. Хто виграє при правильній грі?

Відповідь. Виграє перший гравець.

Рішення. Першим ходом беремо ще одну 2013, наприклад, $1+2012$. Далі розіб'ємо всі числа на пари, даючі або однакові залишки або протилежні залишки при діленні на 2013. Кожен своїм ходом далі добираємося, щоб завжди було як мінімум два числа, ділячі на 2013.

1) Якщо другим використовує своїм ходом два числа з різних пар і отримує число A , то перший в відповідь використовує два залишені числа з цих пар і отримує число B , даюче пару з числом A .

2) Якщо другим використовує 2013 і число з пари, другим використовує результат і друге число з пари і отримує число, діляче на 2013.

3) Якщо другим з двох чисел однієї пари робить число A , не діляче на 2013, то перший множить це число на число, яке ділиться на 2013.

9. На площині дані чотири різні точки. Відомо, що шість парних відстаней між ними приймають тільки два різних значення. Яким може бути відношення більшого з цих відстаней до меншого?

Відповідь. $\sqrt{2+\sqrt{3}}, \sqrt{3}, \sqrt{2}, \frac{1+\sqrt{5}}{2}$.

Рішення. Розглянемо 3 різних випадки:

1) 5 відстаней рівні a і шоста відстань рівна b . Тоді знайдеться рівносторонній трикутник зі сторонами, рівними a . Відстані від четвертої точки до двох вершин трикутника повинні також дорівнювати a , отримавши ще один рівносторонній трикутник. Ми отримуємо ромб зі сторонами і однією діагоналлю a , тоді довжина шостої відстані $b = a\sqrt{3}$.

2) Є чотири рівних відрізка однієї довжини і 2 рівних другої довжини. Розглянемо два випадки:

2.1) Існує рівносторонній трикутник зі сторонами, рівними a . Тоді четверта точка повинна лежати на перетині кола радіусом a з центром в одній з вершин рівностороннього трикутника і середнім перпендикуляром до протилежній стороні. Точок перетину буде дві, отримуємо дві можливі конфігурації: $b = \sqrt{2-\sqrt{3}}$ і $b = \sqrt{2+\sqrt{3}}$. В обох випадках відношення

більшого к меншому равно $\sqrt{2+\sqrt{3}}$.

2.2) Конфігурація не містить рівностороннього трикутника. Тоді в ній не буде існувати рівнобедренного трикутника з боковими сторонами рівними b , оскільки в протилежному випадку четверта точка разом з вершинами основи рівнобедренного сформує рівносторонній трикутник зі сторонами a . Таким чином, розглянемо рівнобедренний трикутник ABC , де $AB=AC=a$ і $BC=b$. Для четвертої точки, D : $AD=b$, $BD=a$, $CD=a$. Точка D буде розташована по одну сторону від BC , ніж точка A , так що вона повністю визначена і рішення в такому випадку буде лише одне. В чотирикутнику $ABDC$ всі сторони і діагоналі рівні, так що це квадрат, $b=a\sqrt{2}$.

3) Три відстані між точками рівні a а інші три b . Розглянемо два випадки:

3.1) Існує рівносторонній трикутник Тоді відстані від четвертої точки до кожної з трьох рівні, відповідно, вона лежить в центрі описаної кола цього трикутника, $b=\frac{\sqrt{3}}{3}a$ или

$b=\sqrt{3}$. Відношення равно $\sqrt{3}$.

3.2) Рівностороннього трикутника немає. Тоді і ні з якої точки не можуть виходити три рівних відрізка. Виходить, будуть дві ланцюжки з рівних відрізків. Нехай $AB=BC=CD=a$, тоді $BD=AD=AC=b$. Зпершу потрібно визначити положення точки D відносно трикутника ABC . Нехай точка D знаходиться всередині трикутника. Тоді трикутники ABC і BDC рівні $\Rightarrow \angle ABC=\angle BCD<\angle BCA=\angle CBD<\angle ABC$ - протиріччя. Таким чином, точка D лежить поза трикутника ABC . Аналогічно можна довести, що ні одна з точок не лежить всередині трикутника, утвореного рештими трьома, а це означає, що вони лежать в вершинах опуклого чотирикутника. Довжини його сторін можуть бути: $aaab$ или $abab$. Варіант $aabb$ неможливий, оскільки тоді дві сторони і діагональ утворюють рівносторонній трикутник.

3.2.1) $abab$ – це паралелограм. Але більша діагональ паралелограма більше його найдовшої сторони, так що умові задачі цей випадок не задовольняє.

3.2.2) $aaab$ – трикутники ACD і BCD рівні, їх висоти також рівні, значить $AB\parallel CD$ і ми маємо справу з трапецією. Нехай кут $\angle ADC=x^\circ$. Тоді $\angle DAB=180^\circ-x^\circ$ і $\angle ADB=\angle ABD=x^\circ/2$. Відповідно $\angle BDC=x^\circ/2$ і $\angle DBC=\angle DCB=90^\circ-x^\circ/4$. Але $\angle ADC=\angle DCB$, виходить $x^\circ=90^\circ-x^\circ/4$ і $x^\circ=72^\circ$. $\angle ADC=\angle DCB=72^\circ$ і $\angle DAB=\angle ABC=108^\circ$. Ця трапеція представляє собою частину правильного п'ятикутника зі стороною a , і діагоналлю b у якого відрізували одну вершину. Відношення діагоналі к стороні в правильному п'ятикутнику равно $\frac{1+\sqrt{5}}{2}$.

10. Доведіть для додативних x,y,z нерівність $\left(1+\frac{x}{y}\right)\left(1+\frac{y}{z}\right)\left(1+\frac{z}{x}\right)\geq 2+\frac{2(x+y+z)}{\sqrt[3]{xyz}}$.

Рішення. Ідея: Розкриємо дужки. Нерівність еквівалентно $\frac{x}{y}+\frac{y}{z}+\frac{z}{x}\geq\frac{x+y+z}{\sqrt[3]{xyz}}$.

Вона еквівалентно сумі трьох циклічно зсунутих $2\frac{a}{b}+\frac{b}{c}\geq 3\sqrt[3]{\frac{a^2}{bc}}$.